

Za praznovanje stoletnice filma so svetovne, predvsem pa evropske ustanove odmerile čas med jesenjo 1994 in pomladjo 1996, torej skoraj dve leti. Prenekateri projekt je že potekal v znamenju filmskih svečanosti, doslej največja prireditelj v čast stoletnice filma pa je bil nedvomno Festival restavriranih filmov na temo strpnosti v pariški Palači Unesco (10. — 22. januar 1995).

Strpnost in restavriranje! Kako tudi ne, če takšno manifestacijo zastavita UNESCO, organizacija Združenih narodov za vzgojo, znanost in kulturo, in FIAF, mednarodno združenje filmskih arhivov oziroma kinotek. Navsezadnje dvajseto stoletje ni samo stoletje filma, temveč tudi stoletje najbolj grozljivih vojn, kar jih pozna človeštvo — vojn, ki v številnih predelih sveta z vso brutalnostjo še vedno potekajo. Ne nazadnje je dvajseto stoletje tudi stoletje velikih filmskih vojn: ne samo z denarjem, ampak prav tako tudi s kulturo. Film je namreč dolga desetletja kraljeval tako pri množični publiki kakor tudi pri intelektualni eliti, preden so redki posamezniki spoznali, da nova iznajdba ni samo umetnost, ampak da ji grozi izginotje. Šele zatem so se prebudile posamezne kulturne institucije in države ter pričele z organiziranim ustanavljanjem filmskih arhivov oziroma kinotek. Ta, za filmsko umetnost tragična vojna med filmom in kulturo oziroma denarjem se še kar nadaljuje in ni ji videti konca. Še posebej tragična je zato, ker iz nje ne pride pravični zmagovalci, temveč vedno le poraženec — pa naj gre za film ali za kulturo. Ciniki bi pripisali, da morata tako film kot kultura občasno tudi kaj izgubiti, saj drugače ne bi vedela, kakšno vrednost pravzaprav predstavljata. Če že ne za vedno, pa vsaj začasno, saj le tako lahko vztrajno prihaja do novih, ne navadnih odkritij.

Ker torej filmska umetnost v svetu ni dovolj zaščiten, je ob Festivalu restavriranih filmov na temo strpnosti potekalo tudi srečanje predstavnikov FIAF in UNESCO, da bi vsaj deloma pomagali izboljšati stanje na področju filmske arhivistike. V ta namen je bil v okviru naveze UNESCO — FIAF ustanovljen sklad, ki bo pomagal obli-

e-mail

MOLK CATHERINE DENEUVE

*Festival restavriranih
in novoodkritih filmov na temo strpnosti,
Pariz, januar 1995*

kovati filmske arhive v posameznih državah ali kar celinah. Pokazalo se je namreč, da se številne kinematografije v marsikaterem predelu Azije, Afrike in Latinske Amerike nahajajo v nezavidljivem položaju, pri čemer so najbolj ogroženi prav njihovi arhivsko-kinotečni segmenti. Stvari so tako kritične, da zgodovine nekaterih malih kinematografij kar sproti izginjajo, saj v večini teh okolij nimajo osnovnih pogojev in možnosti za hranjenje negativov in filmskih kopij. Ker ni ustreznih prostorov za hranjenje filmskega materiala, filmi zaradi vročine, vlage ali mraza sproti propadajo. Zato je UNESCO-FIAF sklad večji delež razpoložljivih sredstev namenil postavitvi filmskega arhiva, ki bo skrbel za kinematografije črne Afrike. K tej »racionalni« odločitvi je veliko prispeval pionir in veteran filma »Črne Afrike«, Ousmane Sembene, senegalski filmski režiser in pisatelj, ki je s svojo prisotnostjo in presunljivim govorom prepričal

odločujoče, da bo brez pomoči svetovne organizacije afriški črni film ostal samo črn spomin, moreča noč in fantom svetovne netolerance, nesolidarnosti in nepomoči. Vodilni možje sklada, med njimi seveda tudi številne dame, so namreč modro sklenili, da je nesmiselno že tako ne preveč veliko denarno torto deliti na majhne kose, ampak je bolje s kolikor toliko zajetnim zalogajem odpravljati najbolj kritične točke na horizontu svetovne arhivistike. Izjema je bil le libanonski filmski arhiv v ustanavljanju, ki je dobil nekaj malega zagonskih sredstev, v veliki meri po zaslugi dveh precej militantno razpoloženih predstavnic. Ženske pač znajo kršiti pravila igre.

Seveda pa je že seznam žalostnih zgodb in katastrofalnih dejstev, ki zadevajo zgodovino svetovnega filma, in jih je obelodanilo prvo srečanje UNESCA in FIAFA predolg, da bi ga lahko objavili na enem mestu, pa četudi v zgoščeni obliki.

Stoletnica filma opozarja, da je film kljub razvpitemu sloganu o »umetnosti dvajsetega stoletja«, pravzaprav sirota tega burnega stoletja. Bil je povsod, velikokrat tudi v tistih vesoljih, ki jih lahko obišče le domišljija, a je videti, da so mu to prej šteli v zlo kot v dobro, saj drugače ne bi z njim tako mačehovsko ravnali. Morda se lahko malo pošalimo in rečemo, da bo boljše odslej, ko je postala častna ambasadorica filma pri UNESCO-u Catherine Deneuve. A kaj, ko na svečani otvoritvi Festivala restavriranih filmov na temo strpnosti prva dama francoskega filma ni spregovorila niti besede! Morda pa v tem njenem dejanju lahko prepoznamo simbolično potezo. Z molkom je najbolj zgovorno povedala dvoje: resno, da smo celo stoletje preveč grdo delali s filmom, da bi mu sedaj hinavsko peli hvalnice; in ironično, da bodo tako in tako »strokovnjaki« na srečanju preveč govorili — da bo torej spet veliko besed in malo dejanj.

Sicer pa je Festival restavriranih filmov na temo strpnosti predstavil izjemno zanimive stvaritve. Omenimo le nekatere: italijanski film **Pinocchio** (režija Giulia Antamore, 1914), švedska **Krila** (*Vcingarna*, Mauritz Stiller, 1916) danski **Dol z orožjem** (*Ned med vaabene*, Holger-Madsen, 1914), za katerega je scenarij napisal C.Th. Dreyer, **Wend Kuuni** (1982) režiserja Gastona Kaboreja iz Burkine Faso, čilenski film **Dolgo potovanje** (*Largo viaje*, Patricio Kaulen, 1967), **Andrej Rubljov** Andreja Tarkovskega, ki je nastajal med leti 1966-1967 — in nenazadnje slovenski prispevek, **Dolino miru**, ki jo je leta 1956 režiral France Štiglic. Mlada država Republika Slovenija se je s predstavitvijo omenjenega filma zelo dobro odrezala, saj Štigličeva poetična mojstrovina ne govori o tistih, ki zmagojujejo v vojnah, ampak o tistih, ki v vojnah največ izgubijo. Na koncu filma dve mladi in razočarani siroti namreč ne gresta v objem partizanov, ampak se odločita za svojo pot, za pot, ki naj bi ju pripeljala v pravo dolino miru. Gre torej za »partizanski film«, ki je že v petdesetih letih napovedoval, da ni vse zlato, kar se sveti.

SILVAN FURLAN